

AYNURƏ QURBAN
BDU
qurban-anar@mail.ru
Zahid Xəlilov

«FƏRHAD VƏ ŞİRİN» FOLKLOR MÜSTƏVİSİNDƏ Xülasə

Dillər əzbəri olan “Fərhad və Şirin” dastanı məhəbbət dastanları içərisində mühüm yer tutur. Bu dastanın tarixi qədim olmaqla yanaşı silinməz izlər qoymuşdur. Dastanda Fərhad və Şirin bir-birini sevən, qovuşmaq üçün can atan obrazlardır. Fərhad əsl sevgi simvoludur. Şirin isə ona olan məhəbbətinə daima sadıq olur. Bu sevgi xətti üzərində bir sıra əfsanələr, rəvayətlər, dastanlar, poemalar, dramlar və s. yazılmışdır. S.Paşayevin kitabında qeyd olunmuş hər bir əfsanədə Fərhadın Şirinə qovuşmasına maneə olan müxtəlif qüvvələr vardır. Eyni adlı dastanların müxtəlif versiya və variantları mövcuddur. Əsas və geniş yayılmış sujet xətti belədir: “Fərhad Məhinbanunun bacısı Şirinə aşiq olur. Lakin bu sevgiyə maneə olmaq üçün Fərhadın qarşısına şərt qoyulur. O dağ çapmalı, şirin suyu şəhərə çatdırmalıdır. Fərhad sevgilisində qovuşmaq üçün əlindən gələni edir. Sonda sevən aşiqlər hiyləyə qurban gedirlər. Qoca bir qarı Şirinin ölüm xəbərini Fərhada çatdırmasından sonra Fərhad özünə qəsd edir. Fərhadın ölüm xəbərinə dözə bilməyən Şirin də özünü həlak edir”. Dastanda əksər folklor motivlərinə rast gələ bilərik. Məsələn : yuxu yozmalar, inanclar, sehr, cadugərlər, ağ saqqallı qoca, heyvanlarla dostluq, eşq şərabı və s. Bu məhəbbət sujeti tamaşalara, oyunlara, opera və baletlərə, teatr və kinoya qədər gedib çıxmışdır. Dastan bütün türk xalqları ədəbiyyatını lərzəyə gətirmişdir.

Açar sözlər: Fərhad, Şirin, dastan, əfsanə, məhəbbət, folklor, ədəbiyyat, versiya, variant.

Fərhad qayaya çarpanda
Yadına Şirin düşər...

Dillər əzbəri olan bu mahnı çox qədim tarixə malikdir. Əksər mahnılar, bayatılar, əfsanə, rəvayətlər və dastanların əsas obrazlarına çevrilmiş olan Fərhad və Şirin kimdir?

XII əsrin mötəbər tarixi sənədi olan “Kitabi-mücmələt-təvərix əl qisəs”də Fərhad haqqında bəhsə rast gəlirik. Fərhadın tarixi bir şəxsiyyət olduğuna işarə edən müəllif (adı məlum deyil) burada onu həm mühəndis-memar, həm də “sepənhod” adlandırır. Təsadüfi deyildir ki, məhəbbət dastanları silsiləsində özünə yer tutan “Fərhad və Şirin” dastanında da Fərhad “kuhkən” yəni “dağçıpan” deyə adı dillərdə dolanmışdır. Bu obraz bir sıra əsərlərin proobrazına çevrilmişdir. Vəhşinin, Nəvainin, Urfikin,

Bəzku Fevkinin, Hilalının, İsmayıl bəy Nakamın və başqa müəlliflərin “Fərhad və Şirin” poemaları, Kövsərinin “Şirin və Fərhad” poeması, S.Vurğunun “Fərhad və Şirin” dramı, A.Ərdəbilinin “Fərhadnamə” poeması və s. kimi əsərlər yazılı mənbələrdə əks olunmuşdur (6).

Şirin haqqında ilk məlumatı Bizans tarixçisi Feofilikt Simokatta verir. O, Şirini Bizansda anadan olmuş, dini xristian, milliyəti isə rumlu olaraq vermişdir. Erməni mənbələrində Şirinin adı ilk dəfə (VII əsr) Sebeosun tarixi əsərində çəkilir. Sebeos onun hansı millətə mənsub olduğunu göstərməsə də lakin xristian olduğunu təsdiq etmişdir (6). Şərq dünyasının dahi sənətkarı Nizami isə Şirini gah Qafqaz gözəli, Bərdə şahzadəsi, gah da ermən hökmdarı kimi qələmə alaraq onun mənşə və milliyətə hansı xalqa, ölkəyə mənsub olduğu barədə açıq və qəti fikir söyləyir. Fərhad və Şirin obrazlarının müxtəlif əsərlərdəki mövqeləri barədə oxşar və fərqlilikləri sonrakı məqalələrimizdə əks etdirəcəyik. Xalq dastanı olan “Fərhad və Şirin” dastanında bu iki sevən aşiqin cəmiyyətdə necə təqdim olunmasına nəzər yetirək.

Fərhadam, Ərzən vətənim
Eşq ilə yanır bu tənim.
Bir pərinin vurğunuyam
“Dağçapan”dır adım mənim.(1,80)

-deyə Fərhad özünü bəzirganbaşına təqdim edərkən əsaslı məlumatı əldə edirik.

Şirin ki, bir eşqin dərdinə düşdü
Ah ilə zarı da Şirinə düşdü,
Qismət günlərində pay ayrılarkən,
Fərhadın eşqi də Şirinə düşdü.(1,67)

Qəlbinin ən incə telləri həzin-həzin məhəbbət nəğməsi oxuyan Şirinin bu sözləri isə bizə bu məhəbbətin ününün dastana çevriləcəyindən xəbər verir.

Folklor aspektindən məsələyə yanaşsaq, “Fərhad və Şirin” adlı müxtəlif əfsanələrə, rəvayətlərə rast gələ bilərik. Sədnik Paşayevin “Azərbaycan Türklərinin xalq əfsanələri”(Bakı 2009) adlı kitabında “Fərhad və Şirin”, “Fərhadın səsi”, “Nəğməkar Fərhad”, “Fərhadın əjdaha ilə vuruşu”, “Sən Şirini ərdə bil” adlı əfsanələr yer almışdır (4,7). İlk olaraq “Fərhad və Şirin” əfsanəsində nəql olunur ki, Calud kəndinə Fərhad adlı cavan daşyonan usta gəlir. O, kəndin varlılarının birinin qızına aşiq olur. Həmin qız -Şirin də oğlanı sevir. Ata bu sevgiyə maneə olmaq üçün şərt kəsir ki, Daşagıl mağarasının yanından axan Ulu çayın bir qolu olan Qoşabulağın suyunu Calud kəndinə gətirsin. Nəticədə Şirin sənin olacaqdır. Fərhadın şərtə əməl etdiyini görə qoca hiyləyə əl atır. Belə ki, o, Əndəruş qarını işə salır ki, bu sevgiyə maneə olsun. Qarı yalandan Fərhada Şirinin xalça toxuyarkən həvənin başına dəyərək öldüyünü deyir. Fərhad isə qarıya inanaraq külüngünü başına çırpır və ölür. Bu xəbəri eşidən

Şirin əlindəki qəmə darağı ilə özünü həlak edir. Onları Əndərən qobusu deyilən yerdə dəfn edirlər.

“Fərhadın səsi” adlanan digər əfsanədə isə məşuqə obrazında Şirin yox Pəri –ilham pərisi təqdim edilir. Bu səfər isə onların məhəbbətinə qarşı çıxan Mahmud Qəznəvi olur. Fərhadın məhəbbətindən doğan ah-naləsini eşitməmək üçün onu zindana belə atsa da bu sevgiyə maneə ola bilmir. Xalqının matəmə qərq olmasından dərs çıxarmayan zalım hökmdar Pərinə özünə məcburi zövcə edir. Lakin sonda məhəbbətin qüdrətinin qızıldan da, hökmdardan da, qoşundan da, qılıncdan da güclü olması qənaətinə gəlir.

“Nəğməkar Fərhad” əfsanəsində eşq şərabından içən Fərhadın qarşısına şah tərəfindən yenə eyni şərt qoyulur. “Dağı dəlib suyu gətirsən Şirin-şərbət sənindir”. Bu dəfə xalq da Fərhadın arxasındadır. Onlar əlləri belli, külünglü Fərhada kömək edirlər. Lakin yuxusunda sevən aşiq onun butasına haram əl toxunduğunu görür, ayılan kimi külüngü başına çırpıb özünü məhv edir.

“Fərhadın əjdaha ilə vuruşu” adlı başqa bir əfsanədə belə göstərilir ki, Fərhadın qarşısına eyni tələbi bu dəfə Şirin qoyur : “Arpaçaydan Sədərək düzlərinə su arxı çəkilməli, əkinlər korluq çəkməməlidir”. Amma onların murada çatmasına mane olan burada əjdaha olur. O hər dəfə burnu ilə suyu sovurub öz kamına çəkirmiş ki, Fərhad arusuna çatmasın. Vəziyyətdən xəbərdar olan Fərhad əjdaha ilə döyüşdə həlak olur. Arxdan qanlı su gəldiyini görən Şirin isə ahu-zar ilə nakam qalır.

“Sən Şirini ərdə bil” adlı növbəti əfsanədə isə maneə olan qütbdə Xosrovun adı çəkilir. Eyni şərt burada da hökm sürür. “Şirinin sarayına süd arxı çəkilməlidir. Çəkə bilməsən sən Şirini ərdə bil”. Xosrov hiyləyə əl atır, Fərhadın isə ağı başından uçar, külüng ilə özünü məhv edir. Bəzi mənbələrdə qeyd olunur ki, Ərdəbil şəhərinin adı bu hadisədən sonra yaranmışdır: “Ərdəbil – Ərdə-bil”.

Bu eşq hekayəsi klassik məsnəvilərdə qalmamış, dastan şəklini alaraq daha da geniş yayılmışdır. Divan ədəbiyyatından xalq ədəbiyyatına keçərkən dəyişikliklərə məruz qalıb bir çox variantı meydana gələn bu sujetin tarixi Anadoluya keçmiş, Xorasanda başlayıb Amasyada davam etmişdir. Klassik məsnəvilərdə Məhin Banunun qardaşı qızı olan Şirin dastanın ən geniş yayılmış versiyasında onun kiçik bacısı kimi təqdim edilir. Belə ki, həmin versiyanın qısa məzmununa nəzər salaq: “Məhin Banu on beş yaşlarında olan bacısı Şirinə saray tikdirdikdən sonra sarayın bəzənməsi işini nəqqaş Behzadla oğlu Fərhada verir. Bir gün sarayı gəzməyə çıxan Şirin Fərhada aşiq olur. Eyni zamanda Fərhad da onun eşqindən dəli-divanə olur. İş bitəndə Şirin bacısına sarayının qarşısındakı hovuzə suyun axmasını istədiyini bildirir. Bu işi qırx gün müddətində həll edə biləcəyini Fərhad söyləyir. Fərhad otuz doqquzuncu gündə bulağın suyunu gətirib çıxarır. Fərhada sarayda otaq ayrılır, təriflənir. Bir müddət sonra Məhin Banu Fərhad ilə Şirin arasındakı eşqi öyrənir. Fərhadı Dəmirqalada zəncirə vurdurur. Ancaq yuxusunda nur üzlü pir onu təhdid edir ki, Fərhadı çıxartmasan özün məhv olacaqsan. Nəticədə qorxuya düşən Məhin Banu Fərhada min qızıl verib onu sərbəst buraxır. Fərhad qızılları kasıblara dağıdıb özü dağlara çəkilir, canavarlar-

la birgə dostluq edir. Qaldığı mağaraya isə Şirinin şəkillərini çəkib təsəlli tapmağa çalışır. Fərhadın bu vəziyyətini öyrənən Amasya hökmdarı Hürmüz şah Məhin Banuya müharibə elan edərək ona qalib gəlir. Fərhad və Şirini gətirib yanında saxlayır. Bu vaxt Şirini görən Hürmüz şahın oğlu Xosrov ona aşiq olur. Atasının bütün vədlərinə baxmayaraq sevgisindən dönmür. Çox çətin vəziyyətdə qalan şah dayədən bu işə bir çarə tapmasını istəyir. Nəticədə Fərhadın Şirinlə evlənməsi üçün qarşıdakı bir dağdan axan suyu qırx gün ərzində şəhərə gətirməsi şərtini qoyur. Fərhad bu şərti qəbul edir və dağı dəlib suyu şəhərə çatdıranda qoca qarı qılığına girən dayə özü ilə bərabər götürdüyü halvanı ağlayaraq Fərhada göstərib Şirinin öldüyünü deyir. Bu xəbəri eşidən Fərhad “O öldükdən sonra mən necə yaşayaram?!”-deyərək külüngünü havaya atıb intihar edir. Fərhadın öldüyünü eşidən Şirin oraya gedir, özü ilə apardığı xəncərlə özünü öldürür. Vəziyyəti görmək istəyən dayə şah ilə ora gələrkən dayəni dağdan enən bir aslan parçalayır. Hədsiz dərəcədə məhzun olan Hürmüz şah onları eyni məzarda dəfn etdirir. Rəvayətə görə, hər il yazda onların qəbirlərinin üzərində iki – qırmızı və ağ gülün arasında bitən qara kol birləşmələrinə mane olarmış.

Dastanın son vaxtlar “Azərbaycan dastanları” (V cild) kitabına əlavə olunmuş variantında isə həmin sujet hakim olsa da obrazlarının adları bir qədər fərqli verilmişdir. Dastan ənənəvi məhəbbət dastanlarda olduğu kimi ustadnamə ilə başlayır. Burada Şirin varlı bir padşahın – Şəmistan şahın qızı kimi təqdim edilir. Qızı üçün imarəti tikdirib, naxışını vurdurmaq işini bənnə Bilal ilə oğlu Fərhada tapşırır. Gəncələrin sevgi macərası öz axarında davam edir. Fərhadın anası Reyhan xanımla, qızın anası Mehriban xanım övladlarını bu sevdadan çəkəndirməyə çalışsalar da heç bir faydası olmur. Dastandakı sevən aşıqların bir-birinə sevgi hisslərini ifadə etməkdə istifadə olunan qoşma və gəraylılar əsərin dilini daha da sadələşdirir. “Ölsəm torpaqnan, qalsam Fərhadnanam!” - deyən Şirinə paxıllıq edənlərdən biri də xalası qızı Badamın ürəyi kin-küdurətlə doludur. Bu sevgini bədbin sonluqla bitirən isə yenə də eyni hiyləyə əl atan Beyman qarı olur. Fərhad ilə Şirin qara kol vasitəsi ilə məzarda yenə də qovuşa bilmir (3,172).

Bu sujet xalq ədəbiyyatından oyunlara – Qaragöz tamaşasına, opera, balet, teatr və kinoya qədər gedib çıxırmışdır. Bu onu göstərir ki, aşıqların sevgisi xalq tərəfindən çox sevilmişdir. Dastanda Fərhad haqqında yazılan “On dörd gecəlik ay kimi gözəl üzünü görən bir könüldən min könülə aşiq olurdu” (1,64) cümləsi onun şöhrətinin böyük səs salacağından xəbər verir. Dastanda bəzi motivlər var ki, biz folklorda onlara tez-tez rast gəlirik. Məsələn: dağdəlmə, alma, yuxuyozmalar, inanclar, heyvanlarla dostluq etmə, şərtkəsmə, qoca qarı, qurban kəsmək, nəzir paylamaq, eşq şərabı, müqəddəs pir, ağ saqqalı qoca, sultan Süleyman möcüzəsi, saz, başqa qıyafədə təqdim etmə, sehr, cadugərlər, İsmi-Əzəm duası, qırx gün, məzarda qara kolun bitməsi, heyrətamiz qol gücü və s.

Əvvəlcə, biz folklorda rast gəldiyimiz dağdəlmə, dağçapma motivinə nəzər salaq. Fərhadın Şirinə qovuşmaq üçün imkansız bacarması, hekayənin ən orijinal və vacib xəttidir. Fərhad dağı dələrkən əlindəki külüngü qayalara elə sərt şəkildə vurur

ki, yüz batman ağırlığındakı qayaları toz halına gətirir. Bu səhnə eyni zamanda Fərhadın Şirinə qovuşması üçün sahib olduğu gücün ifadəsidir. O qədər mükəmməl dillə izah olunmuşdur ki, cəmiyyət bir gəncin nəhəng dağı çaparaq suyu gətirməsini gerçək kimi qəbul etmişdir.

Yuxu motivi dastanda bir neçə yerdə qarşımıza çıxır. İlk öncə, Şirin ilə Fərhad arasındakı eşqi öyrənən Məhin Banu Fərhadı həbs etdirdikdən sonra, qorxulu yuxu görür. Yuxuda bir pir hiddətlə ona deyir : “Ey Banu! Fərhadı sabah zindandan çıxartmasan, həlak olacaqsan”. Yuxudan təşviş içərisində oyanan Məhin Banu tez Fərhadı sərbəst buraxdırır.

Bu qədər axtarıram sevgili Fərhadı mən

Ya onu tapmalıyam, ya da candan keçməliyəm.(1,82)

-beytini oxuyaraq yuxuya gedən isə Şirin olur. Yuxusunda ağ saqqallı, uzun boylu bir adam ona belə deyir. “Qalx qızım! Yatmaq vaxtı deyildir”. Oyanıb pəncərəyə tərəf qaçan Şirin canavarların arasında Fərhadın gəldiyini görəndə bu sirri anlayır.

Savaş zamanı Şirindən gələn məktubu oxuyub gözlərinə sürtən Fərhad da yuxu görənlər sırasındadır. Yuxusunda müqəddəs bir qocanın onun yanına gəlib vuruşmağın üsullarını ona öyrətdiyini görür. Fərhad bu təlim nəticəsində qarşılaşdığı bütün məşhur savaşçıları məğlub etməyi bacarır. Növbəti dəfə Fərhad Hürmüz şahın istədiyini dağı parçalayarkən yuxuya gedir. Ona bir pir gələrək yuxusundan oyanmasını, Şirinin onu görməyə gəldiyini deyir. Yuxudan ayılan Fərhad Şirinin gəldiyini görür.

Bu dünyada murad almaq görən kimlərə qalmışdır,

Bizim də halımız artıq cənabi-haqqa qalmışdır.(1,107)

-deyən Fərhadın bu sözlərindən sonra iki sevgili vidalaşib ayrılırlar. Şirin saraya gedib yuxuya gedər. Bu zaman quduz bir itin Fərhadın üstünə atılıb onu qapdığını görür. Bu yuxu xeyirə yozulmaz. Narahat olan Şirin Fərhadın başına pis bir şey gəldiyindən şübhələnir. Yuxusu çin olur, qısa zaman sonra Fərhadın ölüm xəbərini eşidir. (5, 1002)

Yuxuyozmalardan başqa dastanda inanclar da özünü göstərir. Belə ki, Şirin Fərhadın yanına gələrək atının büdrəyib yıxıldığını və ayağı qırıldığını söyləyir. “Bu bədbəxtlik əlamətidir”-deyərək kədərinin səbəbini izah edir.

Dastanda qurban kəsib, sədəqə vermək səhnələri var ki, hansı ki nağıllarda tez-tez rast gəlirik. Məhin Banu iki imarətin arasındakı baxçada ağ mərmərdən gözəl bir hovuz düzəltmişdir. Suyun hovuzla axıdıldığı gün dualar oxutdurub, yzqlərlə qurban kəsdirib, fəqir-füqəraya paylayaraq onları sevindirmişdir. Başqa bir səhnədə Fərhad da həbsdən çıxdıqdan sonra kasıblara qızıl sədəqəsi verməkləri onları şad etmişdi.

Təmiz və saf məhəbbətin əzabları müqabilində Allahın mərhəməti ilə Fərhadı Sultan Süleymanın sirr və möcüzəsi əta olunmuş bütün heyvanlar və quşlar onun əmrinə tabe edilmiş, ünsiyyət qurmuşlar. Heyvanlarla dostluq edib, onlarla birgə çöllük, biyabanlıqla yaşamağı bizə Məcnunu (Qeysi) xatırladır. Dastanın sonunda hiyləgər

qarını aslanın parçalaması bəlkə də heyvanların məhəbbətinin, dostluğunun sübutudur.

Əsərdə zidd obrazlarla yanaşı bəzən kəskin qarşıdurmalar da ön plana çıxır. Belə ki, meydanda savaşı zamanı caduya qarşı çıxmaq üçün oxunan İsmi-Əzəm duası öz qüvvəsini sübuta yetirir. Hürmüz şahın cəngavəri qalib gəlir. Həmin səhnələr yəni, pəhləvanların qarşılaşması qədim adət-ənənələrimizdən olan meydan tamaşalarını bizə xatırladır. Fərhad-Qarun, Fərhad-Kəhrab, Xosrov-Simurq və digər qəhrəmanların mübarizəsi dastandakı həyəcanı pik nöqtəyə daşıyır.

Dastanda sevgililərin qovuşmaq həsrəti, ümidi, görüşərkən alma verməkləri, eşq şərabından birgə içməkləri, bir-birilərini görərkən huşdan getməkləri sevgilərinin sehrindən, gücündən xəbər verir. Fərhada öz hisslərini ifadə etməkdə qəlbinin həzin duyğularını dilə gətirməkdə saz həmişə ona yoldaş olmuşdur. O, bəziganbaşı və Hürmüz şahla söhbətində sazını sinəsinə basıb dərin kədərini ifadə edir.

Ayrılıq dərdi yamandır, ah neynim?
Nazlı yarı mənə çox gördü fələk.
O gül idi, mən də onun bülbülü,
Ayırdı yanından bu çərxi fələk (1, 90).

Bu əfsanələşdirilmiş obrazların xalq tərəfindən müxtəlif etnoqrafik coğrafi abidələrə verilmiş adlar vasitəsi ilə əbədiləşdirilməsi, bu barədə yaranıb-yaşamış söhbətlərin bu günədək saxlanması, tarixi məlumatlarla səsləşməsi bir daha təsdiq edir ki, "Fərhad və Şirin" sujeti həm yazılı, həm də şifahi xalq ədəbiyyatında dərin iz qoymuşdur.

Ədəbiyyat:

- 1) Aydın Abi Aydın (Abiyev Aydın Müstəcəboğlu) "İki dastan", Bakı, 2002, 110 səh.
- 2) Abbaslı İ. "Folklorşünaslıq axtarışları", Bakı, "Elm", 2009, 344 səh.
- 3) "Azərbaycan dastanları" V cild, Bakı, "Lider", 2005, 343 səh.
- 4) Paşayev S. "Azərbaycan Türklərinin xalq əfsanələri", Bakı, "Azərnaşr", 2009, 486 səh.
- 5) Mehmet Emin B. "Ferhat ile Şirin hikayesinde büyüülü gerçeklik" Türkiye-Ankara, 2002, 1004 səh.
- 6) www.vikimənbə.az

А Гурбан

«Фархад и Ширин» на уровне фольклора

Резюме

Известная в устах дастан «Фархад и Ширин» занимает важное место среди любовных дастанов. Древняя история дастана наряду с этим оставила глубокий след. Фархад и Ширин в дастане образы, которые любят друг друга и стремятся к воссоединению. Фархад настоящий символ любви. Ширин остается всегда верной к его любви. На основе линии сюжета этой любви были написаны ряд легенд, повествований, дастанов, поэм, драм и т.д. В книге С. Пашаева в каждом отмеченном повествовании были преграды к воссоединению Фархада с Ширин. Существуют разные версии и варианты одноименного дастана. Основная и широко распространенная линия сюжета следующая.: «Фардах влюбляется в сестру Мехинбану, Ширин. Но чтобы помешать этой любви перед Фархадом ставится преграда. Он должен был расколоть гору и донести сладкую воду до города. Фархад делал все возможное для воссоединения со своей любимой. Затем влюбленные становятся жертвами обмана. После того как старушка доносит Фархаду весть о смерти Ширин, Фархад убивает себя. И не стерпев весть о смерти Фархада, Ширин совершает самоубийство. В дастане мы можем встретить большинство образцов фольклора. Например: Сновидения, верования, колдовство, ясновидящие, старик с белой бородой, дружба со зверями, вино любви и т.д. Этот любовный сюжет дошел до спектаклей, игр, оперы и балета, театра и кино. Дастан встряхнул всю литературу Тюрских народов.

Ключевые слова: Фархад, Ширин, эпос, легенда, любовь, фольклор, литература, версия, вариант.

AGurban

“Farhad and Shirin” in the sphere of folklore

Summary

“Farhad and Shirin” epic which is known by heart by people has great importance among love epics. Besides the epic has an ancient history, it has left an indelible trace. Farhad and Shirin are two characters, who love each other and make big efforts to come together. Farhad is a real symbol of love. Shirin is always loyal to Farhad’s love. Many epics, legends, poems, dramas are written on this love plot. Different for-

ces which were obstacles for coming together of Farhad and Shirin are mentioned in S.Pashayevs book. Epics with the same name has various variants and versions. The main and wide plot line is as follows: “Farhad falls love with Mehinbanu’s sister-Shirin. But some conditions are set to hinder this love. Farhad had to chop the mountain and bring drinking water to the town. Farhad does his best to come together Shirin. At the end of the epic lovers became the victim of the trick. An old woman took news about Shirin’s death to Farhad and Farhad committed suicide. Shirin could not endure Farhad’s death news and killed herself. We can see the majority of folklore motives in the epic. For instance, dream interpretations, beliefs, magic, witchcraft, an old man with white beard, friendship with animals, love wine and so on. This love plot has reached different plays, operas, balets, theatres and cinemas. The epic has tremped the literature of all Turkish nations.

Key words: Farhad, Shirin, epic, legend, love, folklore, literature, version, variant.

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 20.05.2019

Çapa qəbul olunma tarixi: 14.11.2019

Filologiya elmləri doktoru, professor Səhər Orucova tərəfindən çapa
təvsiyə olunmuşdur